

RAPORTURILE PARLAMENTULUI CU GUVERNUL

Victor MOCANU

Conform art.96 din Constituția Republicii Moldova, Guvernul asigură realizarea politicii interne și externe a statului și exercită conducerea generală a administrației publice. În exercitarea atribuțiilor, Guvernul se conduce de programul său de activitate, acceptat de Parlament. Articolul 66 lit.d) din Constituție prevede că Parlamentul aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului. Astfel, Guvernul este parte integrantă a puterii executive, iar asigurarea politicii interne și externe a statului are loc prin organizarea executării

legilor, deoarece art.66 lit.d) din Constituție prevede că Parlamentul aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului [5, p.45].

În ce privește Guvernul, Parlamentul Republicii Moldova dispune de importante mecanisme de influență asupra activității lui.

Organizarea și funcționarea Guvernului se stabilește prin lege organică adoptată de către Parlament conform art.72 alin.(3) lit.d) din Constituție.

Guvernul are dreptul de inițiativă legislativă (art. 73 al Constituției) și dreptul de a iniția revizuirea Constituției (art. 114 al Constituției).

Nicio propunere legislativă, niciun amendament nu pot fi adoptate de Parlament fără a fi acceptate de Guvern, dacă acestea atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau împrumuturilor, majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare (art. 131 alin. (4) al Constituției).

Parlamentul, în temeiul art.98 din Constituție, acordă votul de încredere asupra Programului de activitate a Guvernului și a întregii liste a Guvernului.

Conform art.104 din Constituție, Guvernul este responsabil în fața Parlamentului și prezintă informațiile și documentele cerute de acesta, de comisiile lui și de deputați. Informarea Parlamentului cuprinde o serie de procedee prin care se aduc la cunoștința Parlamentului datele și informațiile necesare realizării funcțiilor acestuia [6, p.89]. Articolul 2 alin.(6) din Legea nr.436/2017 cu privire la Guvern stabilește că membrii Guvernului poartă răspundere pentru domeniile de activitate de care sunt responsabili și pentru activitatea Guvernului în ansamblu. Fiind responsabil în fața Parlamentului, Guvernul, cel puțin o dată pe an, prezintă acestuia o dare de seamă despre activitatea sa.

Membrii Guvernului, conform art.104 alin.(2) din Constituție, au acces la lucrările Parlamentului, iar în cazul în care li se solicită prezența, participarea lor este obligatorie. Conform art.43 alin.(1) și (2) din Legea nr.436/2017 membrii Guvernului sunt în drept să participe la ședințele Parlamentului și ale comisiilor parlamentare și să-și exprime opiniile pe marginea subiectelor examinate. La decizia Parlamentului sau la cererea Președintelui Parlamentului, participarea membrilor Guvernului la lucrările Parlamentului este obligatorie.

Conform art. 105 alin.(1) din Constituție, Guvernul și fiecare dintre membrii săi sunt obligați să răspundă la întrebările sau la interpelările formulate de deputați referitor la activitatea Guvernului și a organelor din subordinea lui în modul stabilit. Articolul 43 alin.(3) și (4) din Legea nr.436/2017 prevede că, la ședința Parlamentului consacrată interpelărilor, prezența membrilor Guvernului cărora le sunt adresate interpelări este obligatorie. Modul de adresare a întrebărilor și de înaintare a interpelărilor este reglementat de Regulamentul Parlamentului [4].

Parlamentul este singurul loc unde membrii Guvernului sunt obligați, în sensul juridic al termenului, să se explice, răspunzând criticilor, or, controlul parlamentar prin întrebări și interpelări nu e un mijloc de a subordona Guvernul Parlamentului, ci numai de a asigura ca în activitatea sa Guvernul să-și îndeplinească mandatul primit la învestitură, în condiții de legalitate și cu onestitate.

Articolul 105 alin.(2) din Constituție acordă dreptul Parlamentului de a adopta o moțiune prin care să-și exprime poziția față de obiectul interpelării. Moțiunea este hotărârea unei adunări, aprobată prin vot, prin care aceasta își exprimă atitudinea, doleanțele sau revendicările în anumite probleme majore. Conform art.112-115 din Regulamentul Parlamentului [4] printr-o moțiune simplă se exprimă poziția Parlamentului într-o anumită problemă de politică internă sau externă ori, după caz, într-o problemă ce a făcut obiectul unei interpelări. Moțiunea simplă poate fi inițiată de cel puțin 15 deputați și se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți.

Conform art.106 din Constituție, Parlamentul, la propunerea a cel puțin o pătrime din deputați, își poate exprima neîncrederea în Guvern, cu votul majorității deputaților. Inițiativa de exprimare a neîncrederii se examinează după 3 zile de la data prezentării în Parlament. Cea mai severă sancțiune care poate fi aplicată în urma controlului exercitat îl constituie moțiunea de cenzură, care exprimă poziția Parlamentului într-o anumită problemă de politica internă sau externă [5, p.53].

Mandatul de încredere, singurul pe temeiul căruia Guvernul poate funcționa în mod normal, constituie esența raporturilor dintre Parlament și Guvern, din care rezultă autonomia acestora, ca expresie a

principiului separației și echilibrului dintre puterea legislativă și cea executivă, în îndeplinirea rolului constituțional ce le revin, precum și a funcțiilor lor specifice [2, p.207]. Astfel, Guvernul poartă răspundere politică solidară numai în fața Parlamentului. Această răspundere politică solidară constă în acordarea neîncrederii Guvernului și demiterea acestuia. Fiecare membru a Guvernului răspunde politic solidar cu ceilalți membri pentru activitatea sau actele juridice. Conform prevederilor legislației, membrii Guvernului poartă răspundere pentru sferele de activitate și au fost încredințate în conformitate cu legislația, adică se poate vorbi de răspunderea juridică personală a unui membru al Guvernului față de Guvern.

Răspunderea politică a Guvernului se bazează pe solidaritatea echipei guvernamentale. Acesta, din punct de vedere politic, răspunde solidar pentru faptele și actele sale. Ca atare, numai Parlamentul poate sancționa erorile politice ale Guvernului, prin aprobarea unei moțiuni de cenzură, care duce la demiterea Guvernului. Promovarea moțiunii de cenzură are în vedere întreaga echipă ministerială, pornindu-se de la premisa potrivit căreia Guvernul este un organ colegial, căruia i se acordă un vot global de încredere [6, p.103]. Astfel, răspunderea politică a Guvernului în raporturile sale cu Parlamentul se materializează în retragerea încrederii acordate, prin adoptarea unei moțiuni de cenzură, ceea ce echivalează cu demiterea Guvernului.

În art. 106¹ din Constituție este prevăzută posibilitatea angajării din propria inițiativă a răspunderii Guvernului în fața Parlamentului asupra unui program, unei declarații de politică generală sau unui proiect de lege. Guvernul în asemenea cazuri este demis dacă moțiunea de cenzură, depusă în termen de 3 zile de la prezentarea programului, declarației de politică generală sau proiectului de lege a fost votată, adică a fost exprimat votul de neîncredere Guvernului. În caz contrar, proiectul de lege prezentat se consideră adoptat, iar programul sau declarația de politică generală devine obligatorie pentru Guvern.

Regulamentul Parlamentului în art.119 stabilește mecanismul angajării răspunderii Guvernului. Angajarea răspunderii politice în fața Parlamentului se declară prin hotărâre a Guvernului, care se prezintă în aceeași zi Parlamentului, cu anexarea textului programului, al

declarației de politică generală sau al proiectului de lege. Dacă, în decursul a 72 de ore din momentul angajării răspunderii de către Guvern, cel puțin 1/4 din numărul deputaților aleși nu depun o moțiune de cenzură Guvernului sau dacă moțiunea de cenzură depusă este respinsă, programul, declarația de politică generală sau proiectul de lege se consideră adoptate și devin executorii pentru Guvern. Legile adoptate ca rezultat al angajării răspunderii Guvernului în fața Parlamentului intră în vigoare la data publicării.

Adoptarea ordonanțelor de către Guvern se referă la instituția delegării legislative, prevăzut în art.106² al Constituției. În vederea realizării programului de activitate al Guvernului, Parlamentul poate adopta, la propunerea acestuia, o lege specială de abilitare (împuternicire) a Guvernului pentru a emite ordonanțe în domenii care nu fac obiectul legilor organice. Legea specială de abilitare prevede, în mod obligatoriu domeniul și perioada concretă în limitele căreia Guvernul poate adopta ordonanțe.

Legile de abilitare pot fi de două categorii: (a) legile de abilitare a Guvernului care prevăd aprobarea proiectului ordonanței de către Parlament; (b) legile de abilitare a Guvernului care nu prevăd aprobarea ordonanței Guvernului de către Parlament.

Ordonanțele intră în vigoare la data publicării, fără a fi promulgate.

În cazul în care prin legea de abilitare se cere aprobarea ordonanțelor de către Parlament, Guvernul, concomitent cu proiectul ordonanței, examinează și proiectul legii privind aprobarea ordonanței și îl prezintă Parlamentului spre adoptare în termenul stabilit de legea de abilitare. În cazul în care Parlamentul respinge proiectul legii privind aprobarea ordonanței, aceasta își pierde efectele juridice de la data intrării în vigoare a legii de respingere.

Ordonanțele sunt acte juridice cu caracter normativ adoptate într-o anumită perioadă de timp de către Guvern, care au putere de lege ordinară, adică nu pot fi adoptate ordonanțe ale Guvernului în domeniile atribuite legilor organice. Ordonanțele se abrogă, se suspendă sau se modifică de Guvern prin adoptarea de ordonanțe în limitele termenului de abilitare.

După expirarea termenului stabilit pentru emiterea ordonanțelor, acestea pot fi abrogate, suspendate sau modificate numai prin lege.

Ordonanțele adoptate de Guvern se semnează de Prim-ministru și se contrasemnează de miniștrii care au obligația punerii lor în executare și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și intră în vigoare în modul stabilit pentru actele oficiale. Conform art. 102 alin. (4) al Constituției Republicii Moldova nepublicarea atrage inexistența hotărârii sau ordonanței.

Parlamentul Republicii Moldova în perioada anilor 2000-2003 la solicitarea Guvernului a adoptat patru legi de abilitare a Guvernului de a emite ordonanțe. Guvernul a adoptat 2 ordonanțe, care ulterior au fost abrogate de Parlament.

Referințe:

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29.07.1994. Republicată în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.78/140 din 29.03.2016.
2. CONSTANTINESCU, M., IORGOVAN, A., MURARU, I., TĂNĂSESCU, E.S. *Constituția României. Comentarii și explicații*. București: All Beck, 2004. 376 p.
3. Legea nr.136 din 07.07.2017 cu privire la Guvern. În: *Monitorul Oficial*, nr.252/412 din 19.07.2017.
4. Legea nr.797-XIII din 02.04.1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului. Republicată În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.50/237 din 07.04.2007.
5. POPA, V. *Autoritățile publice ale Republicii Moldova. Compendium privind structura, organizarea și funcționarea lor*. Chișinău: TISH, 2004. 256 p.
6. VIDA, I. *Puterea executivă și administrația publică*. București: Monitorul Oficial, 1994. 224 p.